

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla a Dr. Czugler Péter Ügyvédi Iroda (**jogi képviselő címe**) által képviselt **felperes neve (felperes címe)** felperes által,
a Sándor, Szegedi, Szent-Ivány, Komáromi, Eversheds Ügyvédi Iroda (**jogi képviselő címe**) által képviselt **alperes neve (alperes címe)** alperes ellen 863.454 euró és járulékai visszafizetése iránt indított perében,
a Fővárosi Bíróság 2008. május 13. napján kelt, 22.G.41.222/2007/6. számú ítélete ellen a felperes fellebbezése folytán, a 2009. február 6. napján megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy tizenöt nap alatt fizessen meg az alperesnek 1.600.000 (Egymillió-hatszázezer) forint másodfokú perköltséget, továbbá az államnak - külön felhívásra - 900.000 (Kilencszázezer) forint fellebbezési eljárási illetéket.

Ezen ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította; kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 3.240.000 forint perköltséget, az államnak pedig külön felhívásra 900.000 forint eljárási illetéket.

Ítélete indokolásában az alábbi tényállást állapította meg:

A felek 2004. május 7-én „Származékos devizahitel szerződést” kötöttek, amelyben utalva a felperes és az **E.** között 2002. február 1-jén létrejött megállapodásra, az

alperes mint hitelező 7.054.740 euró összegű hitelkeret rendelkezésre tartására vállalt kötelezettséget a felperes által a T.T. Co. lett céggel kötött, 50 db trolibusz szállítására vonatkozó vállalkozási szerződés teljesítéséhez.

A szerződés 3.1. pontja úgy rendelkezett, hogy a hitelkeret terhére maximum 2.981.844 euró összegben kölcsönök folyósítását, további 4.072.898 euró összegben akkreditívek nyitását igényli a felperes.

A szerződés 3.2. pontjában a felek rögzítették, hogy az alperes a projekt megvalósításával és annak finanszírozásával összefüggő pénzforgalom bonyolítása céljából elkülönített célelszámolási számlát (projektszámlát) nyit euró és forint devizanemben. Az euró projektszámlára kerül jóváírásra a hitelező által folyósított összes kölcsön és a 11.1. pont szerinti árbevétel engedményezés alapján befolyó összeg, továbbá erről a számláról kerül kifizetésre az adós által kizárólag a projekt kapcsán fizetendő valamennyi összeg. Az adós e számlák felett kizárólag a szerződésben meghatározott feltételek szerint, csak a projekt megvalósulása érdekében rendelkezhet, a számlák terhelése és jóváírása előtt a hitelező jogosult a fizetés jogcímét megvizsgálni, és a projekttel össze nem függő fizetési rendelkezés teljesítését megtagadni. E számlákról kifizetés csak azt követően történhet, amennyiben a szerződés 5. sz. melléklete szerinti árbevétel-engedményezési szerződést cégszerűen aláírva a hitelező átvette. A számlák a szerződés fennállta alatt nem szüntethetők meg. A projektszámlák nem képeznek egységes bankszámlát az adós hitelezőnél vezetett pénzforgalmi számlájával. A 4.1. pont szerint a rendelkezésre tartási időszak 2004. december 31. napjáig terjed, a 6. pont szerint a kölcsönt a felperes 2006. január 31. napjáig köteles visszafizetni. A szerződés 8. pontja szerint az adós előtörlesztésre köteles a 11.1. d.) pont előírásainak megfelelően. A 10. pont akként rendelkezik, hogy a hitelező a jelen szerződés szerinti hitelt, kamatot és késedelmi kamatot, díjat, jutalékot, költséget (tartozásokat) ezen alpontok szerint jogosult beszedni. A 10.1. pont szerint az adós elsősorban a hitelezőnél vezetett euró projektszámláról közvetlenül köteles a tartozások megfizetésére akként, hogy a szerződés aláírásával kifejezetten felhatalmazza a hitelezőt arra, hogy az említett euró projektszámlát az esedékesség napján az adós külön eseti rendelkezése nélkül megterhelje az esedékes tartozás összegével. Az adós köteles gondoskodni arról, hogy a fentiekben meghatározott euró projektszámlán a tartozások megfizetéséhez szükséges fedezet az esedékesség napján rendelkezésre álljon, ennek érdekében az adós jogosult a hiányzó fedezet projektszámlára történő megfizetésére. A 10.2. pont rendelkezése értelmében, amennyiben a 10.1. pont szerinti módon nem lehet a szerződés devizanemében törleszteni a tartozásokat, akkor az alperes jogosult a felperes forint projektszámláját megterhelni a tartozás forint ellenértékével.

A szerződést biztosító mellékkötelezettségeket a 11. pont tartalmazza, így többek között a 11.1. pont d.) pont akként rendelkezik, hogy az a.), b.) és c.) pontban felsorolt bankgaranciákon, illetve ingó jelzálogon túlmenően a felek árbevétel-engedményezésben állapodnak meg. Rögzítve a felperes által 2003. december 12-én megkötött vállalkozási szerződés tényét, a felperes vállalta, hogy a szerződésből a jelen szerződés hatályban léte alatt kizárólag a neki járó, a 2004. és 2005. évre vonatkozó teljesítéseiből származó bármely jogcímű pénzköveteléseit a hitelezőre engedményezi, erről szerződéses partnerét értesíti. Az e.) pont szerint az

engedményezés alapján a hitelező a 2004. évre vonatkozó 25 db trolibusz szállításából a cash flow ütemezése szerint befolyó hitelarányos részét fedezeti betétként zárolja. Amennyiben a 2004. évi utolsó árbevétel-részlet beérkezése napjáig a 2005. évre vonatkozó megrendelés a bankhoz nem érkezik meg, s ezen utolsó részlet teljes összegét az addig zárolt fedezeti betéttel együtt jogosult a bank a hiteltörlesztésre fordítani.

A szerződő felek rendelkeztek arról, hogy az engedményezés alapján, a 2005. évre vonatkozó trolibusz szállításáról a hitelező számlájára befolyt összegeket a hitelező elsősorban az adósnak az összeg jóváírásának időpontjáig, a szerződésből a hitelezővel szemben fennálló esedékessé vált, de meg nem fizetett tartozásai kiegyenlítésére fordítja. Az esedékessé vált, de meg nem fizetett tartozás rendezése után fennmaradó összeget a hitelező mint engedményes, az alábbiak szerint használja fel:

Az engedményezés alapján 2005. évre vonatkozó trolibusz szállításából a befolyt összeg hitelarányos részét a hitelező a hitel kötelező előtörlesztésére fordítja. Amennyiben az esedékessé vált, de meg nem fizetett tartozások rendezése után a fennmaradó összeg részben vagy egészben nem nyújt elegendő fedezetet a kötelező előtörlesztésre, a hitelező az előtörlesztésre fedezet hiányában meg nem fizetett összeget lejárt követelésként tartja nyilván.

A szerződés 18. pontjában sorolták fel a felek annak mellékleteit, eszerint az 5. sz. melléklet „Árbevétel engedményezési szerződés”. Az engedményezési szerződést a felek utóbb módosították, az egységes szerkezetbe foglalt szerződést a fenti szerződés 6. sz. mellékleteként jelölték meg. E szerződés 4. pontja szerint a felperes a szerződés aláírásával az alperesre engedményezi a szállítói szerződés alapján az őt megillető 2004. és 2005. évi szállításokra vonatkozó áru ellenértékének teljes összegét. Az engedményezés alapján az engedményes jogosulttá válik az áru ellenértéke felett rendelkezni.

A 6. pont szerint e szerződés aláírásával lép hatályba, és akkor szűnik meg, amikor az engedményező az összes jelen engedményezéssel biztosított őt terhelő kötelezettségének eleget tett. Ekkor az engedményes a ráengedményezett követelést - amennyiben a vállalkozási szerződés alapján fizetési kötelezettség áll fenn - visszaengedményezi az engedményezőre mint eredeti jogosultra, és erről a megrendelőt értesíti.

A teljes hitelösszeg 2004. december 28-ig folyósításra került, 2005. február 7. és 2005. augusztus 31. között a projektszámlára a felperes által a 2004. évi megrendelés alapján leszállított 25 db trolibusz ellenértékeként 20%-os előleg visszatartása mellett 8.198.000 euró folyt be. A megrendelő 2004. november 12-én a 2005. évre vonatkozó megrendelést közölte a felperessel.

Az alperes a 2006. január 25-én beérkezett 1.672.390 euróból 1.439.092 euró összeget a hitel törlesztéseként saját számláján jóváírt. A projektszámlára a megrendelő 2006. március 9-i átutalása folytán 1.003.434 euró befolyt, ebből az összegből az alperes a hitel törlesztésére 2006. június 28-án utalt át saját számlájára 863.454,96 euró összeget.

Az adós elleni felszámolási eljárás megindítására irányuló kérelem benyújtásának időpontja 2005. december 22. napja, a felszámolás kezdő időpontja 2006. június 22. napja volt.

Az alperes a felszámolási eljárás megindításáról a hirdetmény megjelenését megelőzően a Fővárosi Bíróság által részére megküldött határozatból, 2006. július 5-én szerzett tudomást.

A szerződés 3.2. pontjában megjelölt projektszámlára vonatkozó 2006. június 28-i számlakivonat szerint a számlát az alperes hiteltörlesztés címén megterhelte 863.454,96 euróval.

A felperes képviselőjében eljáró felszámoló 2007. február 22-én kelt levelében felszólította az alperest 891.672,03 euró felperesi számlára történő visszautalására, hivatkozva a Cstv. rendelkezéseire s arra, hogy ezen összeg az adós szervezet felszámolási vagyonává vált, amely tekintetében „a pénzkövetelések érvényesítése, vagy az óvadékra vonatkozó megállapodások a felszámolás kezdő időpontjában megszűnnek”.

Az alperes a 2007. március 13-án kelt levelében a követelést visszautasította, hivatkozva a felek közötti hitelszerződés rendelkezéseire, elsősorban a 3.2. pontban foglaltakra, a felek által megkötött, a hitelszerződéshez kapcsolódó banki szolgáltatások egyedi kondícióira vonatkozó megállapodásra, továbbá arra, hogy a pénzforgalomról szóló 232/2001. (XII. 10.) Korm. rendelet 7. § (2) bekezdésében megfogalmazott beszámítási jog alapján is jogszerű volt az alperes eljárása.

Az elsőfokú bíróság ismertette a keresetet, melyben a felperes azt kérte a bíróságtól, hogy kötelezze az alperest felszámolási vagyon visszafizetése jogcímén a Cstv. 34. § (2) bekezdés, a 38. § (3) bekezdés, a 48. § (1) bekezdés, az 57. § (1) bekezdés és az 58. § (1) bekezdés alapján 891.672 euró és ezen összeg kamata visszafizetésére. Keresete tényállásaként megismételte az alpereshez írott felszólító levélben foglaltakat. Keresetét a per során 863.454 euró összegre szállította le. Az alperesi érdemi ellenkérelemre tekintettel kifejtette, hogy a felek közötti engedményezési szerződés a hitelszerződés biztosítékeként jött létre, ezért mint biztosítéki célú engedmény osztozik a többi biztosíték jogi sorsában, így mivel az alperes az engedményen alapuló követelést a felszámolás kezdő időpontjáig nem szedte be a felperestől, azzal már nem rendelkezhet. Hivatkozott továbbá arra, hogy a szóban forgó kormányrendelet mint a törvénynél alacsonyabb rendű jogforrás, nem jogosította fel az alperest keresettel visszakövetelt összeg beszédésére.

Az elsőfokú bíróság rögzítette az alperes ellenkérelmét is, mely a kereset elutasítására irányult. Érdemi ellenkérelmének pontosítását követően az alperes elsődlegesen arra hivatkozott, hogy az engedményezési szerződés Ptk.-ban megfogalmazott általános szabályának megfelelően az engedményezéssel az ügylet létrejött, a követelés jogosultja az engedményes lett már a szerződés megkötése pillanatában, ezért az esetlegesen a felszámolási eljárás alatt befolyó árbevétel már nem képezheti a felszámolási vagyon részét. A felek szerződésében foglaltakra utalással hivatkozott arra, hogy az engedményezés nem biztosítéki célú volt.

Másodlagosan hivatkozott a Korm. rendelet 7. §-ában foglaltakra, és arra, hogy az alperes részére a bíróság felszámolást elrendelő jogerős végzése 2006. július 5-én került kézbesítésre.

Az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kereset alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a felek között létrejött hitelszerződés, illetve annak

mellékleteként megkötött engedményezési szerződés rendelkezéseinek egybevetésével azt állapította meg, hogy az árbevétel engedményezésére vonatkozó szerződés a felek között a hitelszerződés felperes általi teljesítése céljából jött létre, az tehát teljesítési és nem biztosítéki célú engedményezésnek minősül. Megállapította: a felek között létrejött hitelszerződés és az ahhoz kapcsolódó szerződések a felperesi kötelezettségek teljesítéséről több helyen, részben ellentmondóan rendelkeznek, és ez eredményezhette a peres felek részéről annak eltérő értelmezését. A hitelszerződés 3.2. pontjában megjelölt, a projektszámlák megnyitásáról és az afölötti rendelkezésről szóló megállapodásokból az következik, hogy az egy olyan elszámolási számla, amely fölött a szerződéses rendelkezéseknek megfelelően mindkét peres fél jogosult rendelkezni. A projektszámlák megnyitásának és a hitel folyósításának feltételeként szerepel a kötelezettnek - megrendelőnek - az engedményezésről való értesítése, ugyanakkor az is megállapítható, hogy a kötelezettnek a projektszámlára történő teljesítésével az engedményezett összeg nem közvetlenül az alperes számlájára folyik be.

Megállapította továbbá, hogy bár az engedményezést a hitelszerződés 11. pontjában a szerződést biztosító mellékkötelezettségek körében szabályozták, ténylegesen azonban a szerződés teljesítésének módjaként határozták meg. A 3.2. pont szerinti projektszámlák a szerződés kifejezett rendelkezése szerint nem pénzforgalmi számlák, azok fölött a felperes kizárólag a hitelszerződésben meghatározott feltételek szerint, az alperes jóváhagyásával rendelkezhetett, az alperes pedig a 10. pont rendelkezéseinek megfelelően a felperes további nyilatkozata nélkül jogosult volt a projektszámla felett rendelkezni, és a felperes tartozásait a szerződésben rögzített felhatalmazás alapján a projektszámláról „beszedni”. A 10.1. pont, illetve a 10.2. pontban rögzített beszédet jelölték meg a felek a felperes hitelszerződésből eredő tartozásai fizetési módjaként. A 10.3. ponttól kezdődően tartalmazza a szerződés a késedelembeesés esetére igénybe vehető biztosítékok sorrendjét.

A felek között létrejött engedményezési szerződés, illetve annak 4. és 6. pontja az árbevétel feltétel nélküli, alperesre engedményezéséről rendelkezik azzal, hogy az engedményezett összeggel az alperes köteles elszámolni a felperes felé.

Az elsőfokú bíróság utalt arra is, hogy a Cstv. 38. § (5) bekezdésének a 2004. évi XXVII. törvénnyel módosított szövege alapján az alperes a felperes keresetében követelt összeget a projektszámláról, mint elszámolási-óvadéki számláról jogszerűen emelte le.

Az alperes másodlagos ellenkérelmével kapcsolatban az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy a 2006. november 20-ig hatályban lévő, a pénzforgalomról szóló Korm. rendelet 7. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés ütközik a magasabb szintű jogszabály, a Cstv. 38. § (3) bekezdés rendelkezésével, mely szerint a felszámolás kezdő időpontja után a gazdálkodó szervezet ellen a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos pénzkövetelést csak a felszámolási eljárás keretében lehet érvényesíteni.

Az elsőfokú bíróság ítéletét a felperes támadta meg fellebbezéssel, melyben elsődlegesen annak megváltoztatásával, leszállított keresetének helyt adva, az

alperes kötelezését kérte - a Cstv. 4. § (1) bekezdése, 34. § (2) bekezdése, 57. § (1) bekezdése és az 58. § (1) bekezdése alapján - 863.454 euró, ezen összegnek 2006. június 22. napjától kezdődően a kifizetés napjáig terjedő időszakra járó, a Ptk. 301/A. § szerinti késedelmi kamat és a felmerült perköltség megfizetésére.

Másodlagosan az első fokú ítéletet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását kérte.

Fellebbezését az alábbiakkal indokolta:

Az elsőfokú bíróság a keresetet azzal utasította el, hogy a felek között létrejött hitelszerződés, illetve annak mellékleteként megkötött engedményezési szerződés rendelkezéseiből az állapítható meg, hogy az árbevétel-engedményezésére vonatkozó szerződés teljesítési és nem biztosítéki célú engedményezésnek minősül, ezért a projektszámláról mint elszámolási-óvadéki számláról az alperes jogszerűen emelte le a keresetben követelt összeget. Úgy vélte, az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg a tényállást és téves jogi következtetésre jutott: a felek által 2004. május 7. napján megkötött engedményezési szerződés (1. számú módosítással egységes szerkezetben) biztosíték jellegű engedmény, amely a felszámolási eljárásban osztozik a többi biztosíték jogi sorsában, így ha az engedményen alapuló követelést az alperes a felszámolás kezdő időpontjáig nem szedte be, azzal már később nem rendelkezhet jogszerűen. A követelt összeg a felszámolási vagyon körébe tartozik.

Álláspontja szerint a projektszámla, amelyet az alperes a felszámolás kezdő időpontját követően megterhelt a hiteltörlesztés összegével, nem óvadéki számla.

Fellebbezését a másodfokú eljárás során kiegészítette.

Azt állította: tisztázatlan, hogy az alperesnek volt-e joga a felperessel szembeni igényérvényesítésre. Ha ugyanis az általa említett engedményezés bármelyik fél részéről az E. javára megtörtént, az alperesnek a felperes számlájával kapcsolatban biztosított joga megszűnt.

Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást nem derítette fel kellőképpen az engedményezés biztosítéki, illetve teljesítési jellegét illetően sem, s azt sem vizsgálta, hogy „az általa megállapított disszenzus kihatott-e a szerződés létrejöttére, avagy sem”. Azt állította, az elsőfokú bíróság sem az engedményezési szerződés módosítását és az engedményezési értesítést, sem a szerződés egyes pontjait illetően a felek szándékát nem tárta fel. Vitatta a szerződés hitelszerződésnek minősítését, illetve azt, hogy az alperes a projektszámlával szemben jogosult volt beszámításra.

Az engedmény biztosítéki jellegét igazoló tényként hivatkozott az engedményezésre vonatkozó 1. számú módosítás második pontjára, továbbá a hitelszerződés 3.2., 10.3. pontjára. Álláspontja szerint az engedményezett összeg nem minősíthető óvadéknak.

Arra is hivatkozott, hogy az alperes továbbra sem csatolta azokat a dokumentumokat, amelyek állításait igazolnák, különösen a projektszámla és a felperesi „főszámla” kivonatait (egyenlegközlő leveleit). Sérelmezte, hogy az alperes nem csatolt olyan elszámolást, amely igazolná az általa állított hátralék összegét. Kifogásolta, hogy az alperes nem igazolta, hogy az E.től mikor, milyen összeget hívott le. Úgy vélte, az alperes beadványainak egyes pontjaiban önmagával kerül sorozatosan ellentmondásba. Azt állította: mivel az alperes a

fellebbezésnek a disszenzussal összefüggő fejtegetéseire nem nyilatkozott, annak jogkövetkezményeit nem vitatta. Arra hivatkozott, hogy az alperes a 6/A/1 alatt benyújtott iratának mellékleteként csatolt kivonata (A/10) valótlan adatokat tartalmaz. Úgy vélte, az alperes által csatolt A/16. számú irat igazolja, hogy az alperes lehívta az E. által vállalt garanciát, és az E.tól 2.376.096,52 eurót kapott, a fennmaradó 2.376.096,52 euró követelés megalapozottsága nem állapítható meg.

A 16. sorszámú beadványában arra hivatkozott, hogy az alperes továbbra sem csatolta a „projektszámla” és a „főszámla” számlakivonatait (egyenlegközlő leveleit), holott állításait kizárólag ezzel igazolhatta volna. Nem nyújtott be elszámolást a hátralék összegéről; nem igazolta azt sem, hogy az E.tól milyen összeget hívott le (13/A/18.).

A projektszámla jogi jellegét illetően azt állította, hogy az alperesi előadás irreleváns, illetve azt, hogy azok a felperes előadását támasztják alá, nevezetesen azt, hogy az alperes nem volt jogosult a szóban forgó kormányrendelet 7. §-ára figyelemmel a számlát megterhelni. Úgy vélte - hangsúlyozva a felperes számlatulajdonosi minőségét -, hogy a számla egyértelműen a felperesé [R. 2. § (1) bekezdés d) pont], s hogy adott esetben, az alperes szabályzata szerint az alperes technikai számlát nem is nyithatott volna. A projektszámla a könyvelés egyszerűsítését szolgálta. Előadta: a számlára befolyt különbözet, 8.571.278,04 euró „sorsa ismeretlen”.

A folytatólagos fellebbezési tárgyalást megelőzően a másodfokú bírósághoz érkezett beadványában indítványozta **P.R.**, a felperes volt számviteli igazgatója tanúkénti kihallgatását „a felperes által előadott tényekre nézve.”

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására és a felperes perköltségben marasztalására irányult.

Az alperes elsődlegesen arra hivatkozott, hogy a felperes fellebbezésében olyan új tényeket adott elő, amelyeket az elsőfokú eljárás során nem hozott fel [Pp. 235. § (1) bekezdés].

Az ügy érdemére vonatkozóan kifejtette, hogy az árbevétel engedményezés teljesítési céllal történt, az árbevétel az engedményezés folytán az alperes tulajdonába került, az engedményezett árbevétel a hitel megtérülésének fő módja volt, így annak egyben biztosítéka is volt. Utalt a teljesítési és biztosítéki célú engedményezés elhatárolását taglaló BH 2005/16. számú eseti döntésre, s ezzel összefüggésben arra, hogy a perbeli vételár-engedményezés nem volt feltételhez kötött, azért nem minősíthető biztosítéki célúnak. A felperes a szerződés szerint éppen akkor volt köteles fedezetről gondoskodni, ha az engedményezett árbevétel nem volt teljes körben elegendő a teljesítéshez.

Azzal érvelt, hogy a 232/2001. (XII. 10.) Korm. rendelet szabályaira is tekintettel, a „projektszámla” felett a felperes csak korlátozott rendelkezési joggal bírt.

Arra az esetre, ha érdemi ellenkérelmét az ítéltábla nem osztaná, a felperessel szemben a felszámolási eljárásban érvényesített és a felszámoló által visszaigazolt igényének a keresettel érvényesített követeléshez igazodó mértékben beszámítási kifogást terjesztett elő a Cstv. 36. § (1) és a 38. § (3) bekezdésére hivatkozással. Előadta és igazolta, hogy a felszámoló 2.376.096,52 euró összegben igazolta vissza hitelezői igényét (A/24).

A felperes által indítványozott tanúbizonyítás elrendelését ellenezte. Arra hivatkozott, hogy az nem célravezető, mivel olyan tényekre vonatkozik, amelyeket okirattal kell, illetve lehet bizonyítani.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a döntése szempontjából releváns tényállást helyesen állapította meg, s döntése érdemben helytálló, jogi álláspontját azonban az ítélőtábla - az alábbiak szerint - nem osztotta teljes mértékben.

Az ítélőtábla - utalva a felperes által a fellebbezésben, annak kiegészítésében, illetve az észrevételében felhozottakra - előrebocsátja, hogy a Pp. 121. § (1) bekezdés c) pontja alapján a felperesnek már a keresetlevelében elő kell adnia az érvényesíteni kívánt jogot, az annak alapjául szolgáló tényeket, s meg kell jelölnie bizonyítékait. A per kereteit alapvetően a kereset tárgya és tartalma határozza meg. A Pp. 141. § (2) bekezdése értelmében a bíróság - ha ez a tényállás megállapításához szükséges -, a feleket felhívja nyilatkozataik megtételére és lefolytatja a bizonyítási eljárást. A fél köteles a tényállításait, bizonyítékait - a per állása szerint - a gondos és az eljárást elősegítő pervitelnek megfelelő módon időben előadni, illetve előterjeszteni. A Pp. 3. § (4) bekezdésének utolsó mondata alapján a bíróság a bizonyítás elrendelését mellőzni köteles, ha a bizonyítási indítványt a fél neki felróható okból elkésetten, vagy egyébként a jóhiszemű pervittel össze nem egyeztethető módon terjeszti elő, kivéve, ha a törvény eltérően rendelkezik. A Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el. Adott perben a keresettel érvényesített követelését megalapozó tényállást az arra jogot alapító felperesnek kellett bizonyítania, az ehhez szükséges bizonyítási eszközöket pedig a gondos és az eljárást elősegítő pervitelnek megfelelően kellett előterjesztenie. Mivel azonban az elsőfokú bíróság - amiatt, hogy a felperes az elsőfokú eljárásban bizonyítást nem indítványozott - nem tájékoztatta a felperest a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről [Pp. 3. § (3) bekezdés], nem volt a Pp. 235. § (1) bekezdése alapján kizárt az, hogy a felperes a fellebbezésben új tényre, új bizonyítékra hivatkozzon.

Az ítélőtábla mindenekelőtt a felperes által felhozott disszenzussal összefüggésben, az alábbiakra mutat rá:

A szerződés a felek - lényeges vagy bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekre vonatkozó - akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre [Ptk. 205. § (1), (2) bekezdés]. Disszenzusról akkor beszélhetünk, ha a felek akaratnyilatkozatai nem egybehangzók, ilyen esetben szerződés nem jön létre. Tévesen hivatkozott a felperes arra, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében disszenzust, azaz a szerződés létre nem jöttét állapította meg. Az elsőfokú bíróság valójában azt juttatta kifejezésre az ítélet indokolásában (5. oldal 1. bekezdés), hogy

a perbeli hitelszerződés egyes rendelkezései, azaz az egybehangzó akaratnyilatkozatokat tartalmazó - adott esetben, tárgyánál fogva bonyolult és részletes - írásbeli szerződés mint az egybehangzó akaratnyilatkozatokat rögzítő forma egyes részletszabályai tűnnek ellentmondásosnak. Abból a tényből azonban, hogy az írásba foglalt szerződés egyes rendelkezései pontatlanok, félreérthetők, nem következik szükségszerűen a konszenzus hiánya, illetve az, hogy abból a felek egybehangzó szerződési akarata ne volna megállapítható. Az elsőfokú bíróság - a jogvita elsőfokú eljárásban kibontakozott keretei között, ahol disszenzusra a felek egyike sem hivatkozott - e látszólagos (formai) ellentmondásokat a nyilatkozási elvnek [Ptk. 207. § (1) bekezdés] megfelelően oldotta fel, az engedményezés szerepét a felek akaratának objektív kifejeződéséből kiindulva a szerződés tartalma, célja alapján tárta fel. A szerződés értelmezése, az engedményezés minősítése során helyesen tulajdonított az elsőfokú bíróság nagyobb jelentőséget az engedményezés funkciójának - mely a rá vonatkozó rendelkezés szövege és a szerződés egyéb rendelkezéseivel való összefüggése alapján volt megállapítható - mint annak, hogy e kikötés a szerződés melyik pontjában került elhelyezésre.

A Ptk. 207. § (1) bekezdése értelmében a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset összes körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. A Ptk. e szabálya akkor alkalmazandó, ha a felek között vita támad a szerződési nyilatkozatok értelmezése körül. Az adott perbeli esetben az volt megállapítható, hogy a felek a szerződés alapján huzamosabb ideig működtek együtt, teljesítettek kölcsönösen szolgáltatásokat, s a disszenzusra a felszámoló által képviselt felperes sem hivatkozott, csupán a fellebbezésben.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az a tény, hogy a viszonylag hosszabb ideig tartó jogviszonyt rendező szerződés létre nem jöttére, sem annak megkötését, sem a teljesítési határidő lejártát követően, sem az elsőfokú eljárás során egyik fél sem hivatkozott, továbbá, hogy a szerződés alapján a felek egyes részszolgáltatásokat teljesítettek, azt bizonyítja, hogy a szerződés a felek egybehangzó akarata szerint létrejött.

Adott ügyben a másodfokú bíróságnak elsősorban abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a felek között létrejött, perbeli hitelszerződés alapján engedményezett vételár-követelés teljesítési vagy biztosítéki engedménynek minősül-e, van-e ennek jelentősége a kereseti kérelem szempontjából, illetve az alperes jogosult volt-e a ráengedményezett követelésből az elkülönített célszámlálási (projekt) számlára befolyt (átutalt) pénzüsszeggel mint bankszámla-követeléssel szemben beszámítási jogát gyakorolni.

Az ítéletábra osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját abban a kérdésben, hogy a perbeli jogvitában a felek által megkötött hitelszerződés részeként létrejött, a jövőben esedékessé váló vételár-részletek átruházására vonatkozó szerződéses rendelkezés teljesítési célú engedményezésnek minősül.

Az engedményezésre vonatkozó szerződéssel az engedményes megszerezi az átruházott követelést, az átruházás a megegyezéssel perfektuálódik, az engedményes az engedményező (régi jogosult) helyébe lép [Ptk. 329. § (1) bekezdés].

Az engedményezés akkor tekinthető biztosítéki célúnak, ha az egyébként absztrakt engedményezési szerződésből, az engedményezés alapjául szolgáló megállapodásból, vagy abból, melynek az engedményezésre vonatkozó rendelkezés részét képezi, megállapítható, hogy az engedményezés perfektuálódása, a követelés feletti rendelkezési jog átszállása, tulajdonképpen a szerződés hatálya feltételhez (a biztosított kötelezettség nemteljesítéséhez) kötött. Ha a feleknek nincs erre vonatkozó határozott és egybehangzó akaratnyilatkozata, akkor az engedményezés biztosítéki célja nem állapítható meg.

Hasonlóképpen foglalt állást a Fővárosi Ítéltábla a Bírósági Határozatok 2005. évfolyamában 16. sorszám alatt közzétett [6.Gf.20.556/2004.] határozatában, melyben kifejtette, hogy az engedményezés abban az esetben tekinthető biztosítéki jellegűnek, amennyiben az engedményezés hatályának beálltát a szerződő felek az adós teljesítésének elmaradásához kötik. A Legfelsőbb Bíróság az EBH 2001. évfolyamában 439. sorszám alatt közzétett elvi határozatában kifejtette: nincs jogi akadálya annak, hogy az engedményező úgy állapodjon meg az engedménnyel, hogy az engedménnyel csak meghatározott célból, meghatározott feltétel mellett élhet. Ez a cél lehet többek között az engedményező engedménnyel szembeni tartozásának a biztosítása.

A perbeli hitelszerződésben szereplő engedményezést az erre vonatkozó megállapodás tartalma, annak konkrét rendeltetése alapján kellett minősíteni, mivel elsődlegesen ebben jutott kifejezésre a felek akaratára, szemben azzal, hogy a vételár engedményezésre vonatkozó kötelezettségvállalás a hitelszerződés melyik pontja alatt szerepelt. Ennek alapján a megállapodás, mivel a hitelszerződés az engedményezésre vonatkozó szerződéses rendelkezés hatályát nem kötötte az adós (felperes) nemteljesítéséhez, hanem az engedményezett árbevételből befolyt pénzösszeg felhasználását rendezte, teljesítési engedménnyel tekintendő. Ezt támasztotta alá a felperes által a jogosultnak küldött értesítés (F/4, A/6), amelyben a felperes arra utasította a kötelezettet, hogy minden teljesítést az elkülönített célelszámolási számlára teljesítsen (2005. február 10.).

A perbeli hitelszerződés 11.1.e) pontja szerint a 2005. évre vonatkozó trolibusz-szállításból a hitelező által vezetett elkülönített célelszámolási (projekt) számlájára befolyt összegeket a hitelező elsősorban az adósnak az összeg jóváírása időpontjáig a jelen szerződésből a hitelezővel szemben fennálló esedékes, de meg nem fizetett tartozásai kiegyenlítésére fordítja. Az esedékessé vált, de meg nem fizetett tartozások rendezése után fennmaradó összeget a hitelező mint engedményes az engedményezés alapján 2005. évre vonatkozó trolibusz-szállításból befolyt összeg hitelarányos részét a hitelező a hitel kötelező előtörlesztésére fordítja. Az engedményezett vételárból befolyó összeget elsődlegesen az esedékes, de meg nem fizetett tartozás kiegyenlítésére, másodlagosan, ha ezek rendezése után marad fedezet, kötelező előtörlesztésre kell fordítani. A felek ilyen tartalmú megállapodása nem ütközik jogszabályba [Ptk. 200. § (1) bekezdés]. [A perbeli hitelszerződés - jelen jogvita tárgyát nem képező - 11.1.e) pontja a 2004. évre vonatkozó szállításból befolyó árbevétel fedezeti betétként történő zárolásáról rendelkezik, azonban még ebben az esetben sem az engedményezés hatályának az adós nemteljesítésétől való függővé tételéről, hanem a befolyt összeg kezeléséről (zárolásáról) rendelkeztek a felek.]

Az ismertetett rendelkezések azonban nem az engedményezett követelés kötelezettel szembeni érvényesítését, hanem a kötelezett által az értesítésben megjelölt bankszámlára teljesített, azon már bankszámla-követelésként nyilvántartott összegből történő elszámolást rendezik. Az adott ügyben a felszámolás kezdő időpontjában (2006. június 22-én) a kötelezettel (megrendelővel) szemben az engedményezett vételár-követelés már nem állt fenn, azt a megrendelő 2006. március 9-én, az értesítésének megfelelően teljesítette, ezáltal a megrendelő által, az úgynevezett projektszámlára átutalt összeg a felperes bankszámla-követelésévé vált. Ezért a perbeli jogvita eldöntése szempontjából annak a ténynek volt jelentősége, hogy az alperes a felperes felszámolásának elrendeléséről 2006. július 5-én szerzett tudomást, a perbeli 863.454,96 euró összeggel pedig ezt megelőzően, 2006. június 28-án terhelte meg a felperes nála vezetett bankszámláját.

A bankszámlaszerződés jogi minősítésével összefüggésben a másodfokú bíróság arra mutat rá, hogy a pénz bankszámlára való befizetésének jellegzetessége, hogy a bank a „bankszámlán lévő pénznek” tulajdonosa lesz, azt nem pusztán használja. Átutalás esetén az átutalt, s a bankszámlán jóváírt összeggel a bank a számlatulajdonos kötelezettje lesz; a jóváírás joghatása a számlatulajdonosok egymás közötti jogviszonyában ugyanaz mint a készpénzfizetésnek. A számlatulajdonosnak nevezett fél nem tulajdonosa sem a számlának, sem a számla egyenlegének (mely akár negatív is lehet), a számlatulajdonos a bankkal szembeni, a bankszámla pozitív egyenlegben kifejeződő pénzkövetelés jogosultja [Ptk. 522. §, 529. §, 232/2001. (XII. 10.) Korm. rendelet 2. § a), d) pont].

Az elkülönített célelszámolási (projekt) számlán adósi (felperesi) követelésként nyilvántartott összeg felett az adós (felperes) rendelkezési jogát a hitelszerződés (3.2. pontja) szabályozta; eszerint a számlán lévő „összeg” (a bankszámla-követelés pozitív egyenlege) felett az adóst (felperest) korlátozott (csak a projekt megvalósulásának érdekében gyakorolható) rendelkezési jog illette meg. Ezért az elsőfokú bíróság óvadékra vonatkozó okfejtését az ítéltábla nem találta helyesnek, hiszen óvadék esetén az óvadék tárgya {mely bankszámla-követelés is lehet [Ptk. 271. § (1) bekezdés]} teljes mértékben kikerül a kötelezett rendelkezése alól, adott esetben azonban a felperest korlátozott rendelkezési jog illette meg.

Az ítéltábla nem értett egyet az elsőfokú bíróságnak azzal a jogi következtetésével, hogy a felperes ellen folyamatban lévő felszámolási eljárásban alkalmazandó 1991. évi XLIX. törvény (Cstv., Csődtörvény) beszámításra vonatkozó rendelkezései [36. §, 38. § (3) bekezdés] és a perbeli jogvita elbírálása szempontjából irányadó, a pénzforgalomról, a pénzforgalmi szolgáltatásokról és az elektronikus fizetési eszközökről szóló 232/2001. (XII. 10.) Korm. rendelet (Korm. rendelet) 7. § (2) bekezdése között kollízió (ütközés) áll fenn. E körben az ítéltábla az alperes által, jogi álláspontja alátámasztására 6/A/1. (A/13) sorszám alatt csatolt, e jogkérdést taglaló tanulmány okfejtését helytállónak találta.

A Korm. rendelet a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló, 1996. évi CXII. törvény 235. § (1) bekezdésében foglalt törvényi felhatalmazás alapján, a

jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvénnyel összhangban, kellő pontossággal szabályozta a hitelintézet által a felszámolás alá került számlatulajdonossal szemben, a nála vezetett bankszámla megterhelésével érvényesíthető beszámítási jogát, mégpedig kifejezetten a számlatulajdonos elleni felszámolási eljárással összefüggésben. Amíg a Csődtörvény beszámításra vonatkozó szabályai a Ptk. erre vonatkozó rendelkezéseihez képest, addig a Korm. rendelet 7. § (2) bekezdésének szabálya a Cstv. rendelkezéseihez képest minősül speciálisnak, s emiatt alkalmazandók. Noha a felperes felszámolásának 2006. június 22. napjára eső kezdő időpontjára figyelemmel irányadó Csődtörvény 27. § (1) bekezdésének 2. mondata értelmében a felszámolás kezdő időpontja a végzés jogerőre emelkedésének napja, az alperes a „felszámolási eljárás elrendeléséről” történő tudomásszerzéséig gyakorolhatja a nála vezetett bankszámla megterhelésével, a számlatulajdonossal szemben beszámítási jogát. Ekként határozott egyébként a Legfelsőbb Bíróság - a pénzforgalomról és a bankhitelről szóló 39/1984. (XI. 5.) MT rendelet 4. §-ának (5) bekezdésével összefüggésben - az EBH 1999. évfolyamában 33. sorszám alatt közzétett eseti döntésében. A Korm. rendelet 7. § (2) bekezdésének beszámítási szabálya éppen a számlatulajdonos adós felszámolási vagyonába tartozó, bankszámla-követeléssel szemben teszi lehetővé a „felszámolási eljárás elrendeléséről” történő tudomásszerzés időpontjáig a hitelintézet számára a beszámítási jog gyakorlását.

A kifejtett indokok miatt a kereset nem alapos, mert az alperes, a felperes felszámolásának elrendeléséről való tudomásszerzése előtt élt jogszabályon alapuló beszámítási jogával, s terhelte meg a keresetben követelt összeggel a felperes bankszámláját.

A Fővárosi Ítéltábla a felperes **P.R.** tanúkenti kihallgatására vonatkozó indítványát a Pp. 3. § (3) bekezdése alapján elutasította, mivel annak indítványozására a jóhiszemű pervittel össze nem egyeztethető módon - a folytatólagos fellebbviteli tárgyalást két nappal megelőzően - került sor. Egyébként a felperes a tanúbizonyítás indítványozásakor nem jelölte meg pontosan azokat a tényeket, amelyeket a tanúval kíván bizonyítani (Pp. 167. §), úgy nyilatkozott, a tanú kihallgatását a felperes „által előadott tényekre nézve kéri”. A tanúbizonyítás azért sem mutatkozott már eleve célravezetőnek, mert a felperes előadása szinte kizárólag olyan tényekre vonatkozott, melyek hitelt érdemlően okiratokkal bizonyíthatók.

A fentiek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az eredménytelenül fellebbező felperes a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az alperesnek megfizetni az ügyvédi képviselével összefüggésben felmerült, s a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (1), (2), (5) bekezdése alapján mérlegeléssel megállapított (általános forgalmi adót is tartalmazó) másodfokú perköltségét, továbbá az államnak 900.000 forint le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket [6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdés, 15. §].

Budapest, 2009. február 6.

Pálné dr. Mikola Júlia s.k.
a tanács elnöke

dr. Vuleta Csaba s.k.
előadó bíró

Dr. Gál Judit s.k.
bíró

A kiadmány hiteléül:
(Varga Beatrix)